

¹⁸ Radbruch G. Gesetzliches Unrecht und Übergesetzliches recht (Радбрух Г. Законне неправо та над законне право / Г. Радбрух ; пер. В. С. Бігуна за: Gesetzliches Unrecht und übergesetzliches Recht) // Radbruch Gustav. Gesamtausgabe. Hrsg. von Arthur Kaufmann. – Heidelberg: Müller, Juristischer Verlag. – Band 3. Rechtsphilosophie. – 3 Bearb. von Winfried Hassemer. – 1990. – S. 89.

¹⁹ Справа № 917/281/16 // Архів Господарського суду Полтавської області за 2016 рік.

²⁰ Грень Н. М. Право на справедливий суд: проблеми доступності та публічності / Н. М. Грень // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2015. – № 825. – С. 134. – (Серія «Юридичні науки»).

²¹ Рішення ЄСПЛ від 27 березня 1996 р. у справі «Гудвін проти Сполученого Королівства» (Goodwin v UK), заява № 16488/90 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-57974"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{), п. 33.

²² Рішення ЄСПЛ від 9 січня 2013 р. у справі «Олександр Волков проти України», заява № 21722/11 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_947, п. 179.

²³ Рішення ЄСПЛ від 17 лютого 2004 р. у справі «Горзелік та інші проти Польщі» (Gorzelik and Others v. Poland), заява № 44158/98 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.menschenrechte.ac.at/orig/04_1/Gorzelik_PL.pdf, п. 65.

²⁴ Панкратова В. О. Роль принципу правової визначеності у процесі правозастосування / В. О. Панкратова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Вип. 33. Т. 1. – С. 37. – (Серія «Право»).

²⁵ Рішення ЄСПЛ від 25 липня 2002 року у справі «Совтрансавто Холдинг проти України», заява № 48553/99 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980_043, п. 79.

Резюме

Гуйван П. Д. Юридична визначеність правозастосування за європейськими принципами.

Статтю присвячено проблемам юридичної визначеності судового правозастосування. Досліджено складові елементи даного фундаментального принципу. Вивчено критерії справедливості судового вердикту, встановлено, що рішення суду повинно ґрунтуватися не лише на буквальному застосуванні позитивного припису закону, а й відтворювати засади гуманізму та суспільної моралі. Виявлено недоліки українського судочинства щодо винесення рішень. Надано рекомендації стосовно коригування відповідних підходів.

Ключові слова: справедливий суд, моральність та справедливість рішення.

Резюме

Гуйван П. Д. Юридическая определенность правоприменения в соответствии с европейскими принципами.

Статья посвящена проблемам юридической определенности судебного правоприменения. Исследованы составляющие элементы данного фундаментального принципа. Изучены критерии справедливости судебного вердикта, установлено, что решение суда должно основываться не только на буквальном применении положительного предписания закона, но и воспроизводит основы гуманизма и общественной морали. Выявлены недостатки украинского судопроизводства по вынесению решений. Даны рекомендации по корректировке соответствующих подходов.

Ключевые слова: справедливый суд, нравственность и справедливость решения.

Summary

Guyvan P. Legal certainty of law enforcement in accordance with European principles.

The article is devoted to the problems of legal certainty of judicial enforcement. The constituent elements of this fundamental principle have been studied. The criteria for the fairness of the verdict have been studied, it is established that the court's decision must be based not only on the literal application of the positive rule of law, but also on the basis of humanism and public morality. The shortcomings of the Ukrainian legal proceedings on making decisions are revealed. Recommendations for correcting the corresponding approaches are given.

Key words: fair court, morality and justice of the decision.

УДК 342.25: 340.5

В. В. ПОПКО

Вадим Вікторович Попко, кандидат юридичних наук, доцент Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФІНЛЯНДСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Розуміння місцевого самоврядування як права територіальної громади самостійно та під свою відповідальність вирішувати питання місцевого значення вважається елементом демократичного ладу більшості європейських демократичних держав. У деяких державах цей інститут існує тривалий час, змінюється з плином часу, проте зберігає традиційні особливості, а в деяких країнах цей інститут тільки набуває ustalених рис. В одних державах місцеве самоврядування знайшло конституційне закріплення, в інших – ні, проте така

ситуація аж ніяк не применшує його значення в системі державного управління. Досвід будь-якої держави, яка розвивається по шляху демократизації суспільства, являє інтерес з огляду на потреби нашої держави, оскільки в Україні інститут місцевого самоврядування потребує реформування, вдосконалення та приведення у відповідність до Конституції України правової бази.

Інститут місцевого самоврядування у Фінляндській Республіці являє собою інтерес з огляду на позитивний еволюційний досвід у сфері розширення компетенції та кола завдань місцевих органів, ефективний досвід у вирішенні місцевих проблем та авторитету, який здобула місцева влада у своїй повсякденній діяльності.

Не зважаючи на значний економічний злет країн Північної Європи останніми десятиліттями, що стало предметом багатьох досліджень, організація місцевого самоврядування у цих державах допоки залишається малодослідженою. Увагу вчених, зазвичай, привертають питання місцевого самоврядування у скандинавських країнах, а функціонування цього інституту у Фінляндії згадується лише дотично. Деякі напрацювання, окрім шведських та фінських авторів (Е. Зайт, Т. Лінкола, Ю. Невакові, К. Майойнен, О. Оффердал, П. Хілберг, М. Яйме), ми зустрічаємо у вітчизняній історіографії, зокрема у працях В. А. Ачкасова, М. А. Ісаєва, М. А. Могунової, А. Н. Чеканського, В. Н. Шишкіна.

Метою статті є спроба проаналізувати особливості процесу становлення та еволюції сучасного етапу розвитку місцевого самоврядування у Фінляндії з огляду на правову базу у законодавстві, міжнародні норми, традиції та звичаї.

З точки зору багатьох експертних оцінок Фінляндія у наш час визнається країною з одним із найбільш високих рівнів життя. Саме Фінляндія демонструє сьогодні численні позитивні приклади розробок і впровадження різних інновацій на всіх рівнях публічного управління. Фінляндія була визнана «кращою країною світу» (версія журналу Newsweek, 2010 р.); «самою стабільною країною світу» (американський фонд Fund for Peace, 2012 р.); однією із найменш корумпованих країн Євросоюзу (рапорт органу Ради Європи з питань боротьби з корупцією Greco, 2013 р.); однією з кращих країн світу для материнства (доповідь всесвітньої організації «Врятуйте дітей», 2013 р.). До того ж, у щорічному рейтингу Всесвітнього економічного форуму Фінляндія у 2013 р. зайняла третє місце (після Швейцарії і Сінгапуру) по конкурентоспроможності¹.

Фінляндія – демократична унітарна правова держава з республіканською формою правління. Добробут людей тут багато у чому базується на міцному місцевому управлінні, організацію якого можна віднести до скандинавської моделі. Система місцевого самоврядування у Фінляндії не зазнала радикальних змін з моменту отримання країною незалежності у 1917 р. – всі зміни відбувались поступово, практично безперервно, і в результаті вона була реформована доволі серйозно. Не зважаючи на постійні зміни у законодавстві, незмінним залишається головний принцип: самоуправління жителів комуни та їх право й обов'язок приймати рішення зі спірних питань.

Міське самоврядування в Фінляндії складалося під впливом шведського володарювання упродовж Середньовіччя (поділ на провінції), змінювалося після приєднання країн до Росії (формування губерній), за рішенням Ліги Націй до неї відійшли Аландські острови (на правах автономії) та під впливом адміністративних реформ у другій половині ХХ ст. – початку ХХІ століття.

У період перебування Фінляндії у складі Швеції міське населення вбачало в органах самоврядування оплот протистояння феодальному абсолютизму, що панував у Швеції. У XVI–XVII ст. одиницею самоуправління був судовий округ, у якому судді відали не тільки судовими, а й адміністративними справами. Згодом судді були позбавлені адміністративних повноважень і вирішення місцевих справ перейшло у відання церковного приходу. Щодо міст, то в них створювали *магістрати*, у яких розглядали не тільки питання самоврядування, а й судові справи (цивільні та кримінальні). Магістрати відігравали також роль третейських судів. На чолі міста перебував *мер* (старшина).

Після входження до складу Росії (1809–1917 рр.) така система місцевого самоврядування зберігалася до другої половини ХІХ століття. У 1865 р. Сейм ухвалив Закон про сільське самоврядування, а в 1873 р. – про міське самоврядування. Систему місцевого самоврядування ще довго не виділяли із церковних приходів і лише після першого укрупнення комун 1925 р. вона була змінена. Згідно із Законом 1873 р. в містах були створені зібрання міських уповноважених. Магістрати зберігались як судові органи щодо цивільних справ. У період російського протекторату Фінляндія не мала власних адміністративних органів дворянської корпорації (наприклад, колегії радників від дворян при губернаторові, як у Естляндії чи Ліфляндії), а її територія складалася із численних губерній з окремими власними губернськими управліннями при відсутності власних органів станового самоврядування². Будучи до 1917 р. складовою частиною Російської імперії, тобто не державою, а лише провінцією іншої держави, вона мала права місцевої автономії й відповідно цьому могла організувати лише станові представницькі органи управління.

У 1948 р. було прийнято новий комунальний закон, який став єдиною формою регламентації як міських, так і комунальних органів самоврядування, і діяв до 1976 року. Цей Закон уніфікував систему органів самоврядування (три види – комунальні, міські, селищ міського типу), визначив порядок їх формування, компетенцію представницьких і виконавчих органів, їхню структуру, взаємодію із центральною владою тощо.

Чинна Конституція Фінляндії (1999 р.) не визначає систему органів місцевого самоврядування та їх компетенцію, відносячи ці питання до спеціальних правових актів. Нині питання місцевого самоврядування у Фінляндії регламентуються кількома правовими актами, основний з яких – Комунальний закон 1995/365. Серед інших, Закон 1990/1267 «Про об'єднання комунальних субсидій» від 28 грудня 1990 р., Закон 1977/585 «Про дорадчі органи управління комунальним господарством і комунальною власністю» від 21 липня 1977 р.,

Закон 1985/253 «Про повноважний орган співробітництва столичного округу» від 15 березня 1985 року. Окремі акти стосувалися питань субсидування комун. Усього в Фінляндії діє близько 400 законів, що так чи інакше стосуються питань місцевого самоврядування³.

Фінляндія підписала Європейську хартію місцевого самоврядування 14 червня 1990 р. і ратифікувала її 3 червня 1991 р. без будь-яких застережень чи декларацій, що обмежили б її сферу дії. Хартія вступила в силу щодо Фінляндії 1 жовтня 1991 року.

Проте спеціального закону про вибори до місцевих органів не існує. Усі вибори регламентуються Законом про вибори народних представників 1969/301, який згодом змінювався й доповнювався. Вибори зібраних уповноважених здійснюються на тих же принципах, що й до парламенту країни – Едускунту, тобто на основі загального прямого виборчого права при таємному голосуванні. Відповідно до рекомендацій Північної Ради, членом якої є й Фінляндія, з 1976 р. право голосу на виборах до органів місцевого самоврядування Фінляндії мають також іноземці, які не менше трьох років постійно проживали у відповідній комуні і платили комунальні податки. Після вступу Фінляндії до Європейського Союзу (1995 р.) право голосу на таких виборах мають всі громадяни інших держав, що є членами ЄС. При цьому будь-які вибори можуть бути оскаржені до Європейського Суду, якщо буде вирішено, що вони проводились із порушенням виборчого законодавства.

На відміну від Швеції, де всі представницькі органи обираються в один день, у Фінляндії комунальні вибори відбуваються в інший час. Хоча це вимагає додаткових витрат, вважається, що таким чином за загальнодержавними проблемами не забуті проблеми місцевого значення, не менш важливі для виборців.

Згідно із Законом 1997/88 у Фінляндії було створено п'ять губерній, не беручи до уваги Аландських островів. Задля розвитку народності саамі у 1974 р. був створений Саамський округ, який проте, не визнається автономією, а має статус комуни.

Статус Аландських островів має свою специфіку, яка визначається особливостями їх історичного розвитку, боротьбою за володіння ними з боку сусідніх держав. Деякі фінські автори навіть вважають, що в статусі Аландських островів можна вбачати певний федеральний елемент, який встановлений на міжнародному рівні⁴. Він був гарантований рішенням Ліги Націй після Першої світової війни. Проте при обговоренні Закону про автономію Аландських островів 1951 р. із проекту був вилучений особливий параграф (§ 6), за яким надавалась можливість у випадку виникнення спору щодо компетенції Аландів їхнім органам законодавчої і виконавчої влади оскаржити рішення органів влади Фінляндії у міжнародній організації.

У наш час статус Аландських островів і повноваження її органів визначаються Конституцією Фінляндії та Законом про автономію 1991 року. Главою автономії є губернатор, якого призначає Президент Республіки за узгодженням із *ландстингом* – місцевим законодавчим органом автономії. Теоретично він повинен представляти інтереси центру в автономії, проте оскільки він є жителем Аландських островів, то, зрозуміло, не може абстрагуватися від місцевих інтересів. Організація місцевого самоврядування на островах здійснюється так само, як і у Фінляндії взагалі.

За адміністративною реформою 2010 р. у Фінляндії на базі губерній було організовано шість регіональних державних адміністративних відомств, кожне з яких відповідає за певний великий регіон – «ляні» (*lääni* – губернія, край) (Південна Фінляндія, Західна Фінляндія, Східна Фінляндія, Оулу, Лапландія, а також автономна губернія Аландські острови). Великі регіони складаються з однієї чи кількох менших областей, яких загалом налічується відтепер 20. Області поділяються на 72 райони, а райони – на 342 громади (комуни). Більшість територіальних громад фінськомовні. Кожна десята громада класифікується як двомовна, тобто відповідна кількість громадян на цій території розмовляє фінською та шведською, які є двома офіційними мовами в державі. 20 громад користуються тільки шведською. Конституція Фінляндії приписує, що «для адміністративного управління необхідно прагнути до того, щоб поділ на губернії, що межують одна з одною, в яких існує фінсько- та шведськомовне населення, по можливості забезпечило одномовність на основі рівних принципів. Приписи про принципи поділу на комуни встановлюються законом» (§ 122).

Більшість муніципалітетів (326) у Фінляндії розташовані на материковій частині країни, 16 – на Аландських островах. Вони суттєво відрізняються один від одного за розмірами і економічним добробутом. Не зважаючи на існуючі розбіжності, коло муніципальних функцій в Фінляндії однакове для всіх. У лютому 2012 р. уряд Фінляндії, опираючись на рекомендації міжнародної *Організації економічного співробітництва і розвитку*, запропонував нову муніципальну реформу, в якій проблемними постали питання щодо скорочення кількості муніципалітетів і перерозподілу коштів між муніципальними бюджетами.

Організація місцевого державного управління і місцевого самоврядування, яке вважається найбільш децентралізованим у світі, у Фінляндії будується на різних рівнях. На рівні губерній та уїздів органів місцевого самоврядування не існує, а на рівні комун немає органів державного управління.

Центральне місце в системі місцевого державного управління займає *губернатор*, якого наділено значними повноваженнями в адміністративній, фінансовій та інших сферах. Згідно з комунальним законом 1995/365 губернатор утверджує рішення органів місцевого самоврядування і може у встановлених законом випадках відмовити у такому утвердженні, проте достроково розпустити зібрання міських і сільських уповноважених він не правомочний.

Представницьким органом у сільських комунах є *Зібрання комунальних уповноважених*, яких обирають постійні жителі общини (приходу), які досягли 18 років, терміном на чотири роки. Залежно від чисельності виборців до Зібрання уповноважених можуть обирати від 13 до 77 членів. У містах обирають *Зібрання міських уповноважених* кількістю до 77 осіб.

Зібрання уповноважених обирає комунального керівника – *мера*, який є вищою посадовою особою комуни і відповідає за ведення господарських справ. Виконавчим органом комуни є *правління комуни* у складі п'яти осіб, що також обирається зібранням уповноважених. Муніципальне правління очолює професійний муніципальний менеджер, який призначається зібранням та відповідальний перед ним. Менеджер, як і інші фахівці, що працюють в муніципальному управлінні, зберігають свій пост після виборів і не залежать від їхнього результату. Більшість муніципальних менеджерів має той чи інший університетський ступінь, а близько половини з них вивчало місцеве самоврядування в Університеті Тампере. Зібрання може звільнити менеджера на юридичних підставах, проте на практиці це відбувається доволі рідко.

Велике коло завдань, що віднесені до компетенції органів самоврядування, привело до створення численного управлінського апарату – комітетів, контор, бюро тощо. Частина з них діють на постійній основі (комітети з питань освіти, охорони здоров'я тощо), а частина мають тимчасовий характер (казначейство, бюро початкових шкіл тощо).

Для надання окремих видів послуг або виконання визначених функцій місцеві влади часто об'єднуються або започатковують окремі організації. Це можуть бути об'єднання, що надають послуги з освіти, соціального захисту та охорони здоров'я. Кілька органів місцевого самоврядування можуть спільно створювати медичні центри або установи професійної освіти. До об'єднаних органів влади належать регіональні ради, які визначають регіональну політику, утримують районні спеціалізовані шпиталі тощо.

Фінські органи місцевої влади самостійно налагоджують міжнародні стосунки через партнерські та інші контакти в усьому світі. Вони активно залучаються до міжнародної співпраці у різноманітних мережах та організаціях місцевого самоврядування, програмах та проектах Європейського Союзу.

Спеціальні служби консультують громадян щодо подачі заяв, запитань і можливості висловлення свого бачення проблем та шляхів їх вирішення. Члени громади мають право пропонувати ініціативи з муніципальних питань. З цією метою можуть проводитися й місцеві референдуми.

Для контролю за виконанням місцевого бюджету Зібрання уповноважених обирає своїх *ревізорів*, які зобов'язані щорічно звітувати перед ним про результати своєї діяльності і про виявлені факти порушення бюджетної дисципліни. Іншим засобом контролю за діяльністю місцевих чиновників є обрані Зібранням *довірені особи*, яких обирають щороку, тому їхня залежність від своїх виборців робить їх контроль достатньо ефективним. З XVIII ст. у Фінляндії існує *омбудсман*, якого називають «канцлер юстиції», до обов'язків якого входить, у тому числі, й перевірка законності дій місцевого самоврядування і місцевої влади, чие втручання підвищує ефективність муніципальних служб.

Організація самоврядування у столиці – Хельсінкі – має свої особливості. Місто та його передмістя являють собою одну комунальну одиницю, незважаючи на те, що в ньому проживає приблизно 550 тис. жителів. Його територія не ділиться на дрібніші адміністративні одиниці. Зібрання міських уповноважених міста також обирають терміном на чотири роки, але кількістю 85 членів. Зібрання міських уповноважених м. Хельсінкі обирає терміном на два роки своє правління. Проте система галузевих і функціональних органів управління є більш розгалуженою. Для управління міськими справами терміном на сім років Зібрання обирає *мера міста*, а також його заступників. Для уповноважених створено необхідні умови, які відповідають сучасним вимогам і не відрізняються від роботи депутатів загальнодержавного парламенту – Едускунти: окремі приміщення, монітори, пульти спілкування з керівництвом Зібрання тощо.

Діяльність органів місцевого самоврядування Фінляндії є доволі демократичною. Це виявляється у гласності роботи зібрань уповноважених, у процедурі ухвалення рішень, не зв'язаної різними обмеженнями, у вияві та врахуванні ініціатив населення комуни, у нормотворчій ініціативі партійних фракцій, контролі з боку зібрань за діяльністю управлінського апарату на комунальному рівні, комісіями та довіреними особами.

До компетенції органів місцевого самоврядування у Фінляндії входять питання професійної та загальної освіти в межах встановленого стандарту, охорони здоров'я, планування будівництва, соціального забезпечення і страхування, пожежна справа, будівництво місцевих доріг та їх експлуатація, управління ринками, комунальними підприємствами, енергопостачання, встановлення й стягнення місцевих податків і зборів, денний догляд за дітьми, соціальне обслуговування для літніх людей та інвалідів, допомога бідним та багато інших питань, коло яких постійно розширюється.

Як зазначають дослідники, фіни шанобливо ставляться до місцевої влади й цінують муніципальні послуги, якими із задоволенням користуються у повсякденному житті⁵. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи на 21 сесії ухвалив Рекомендацію 311(2011) 20 жовтня 2011 р., в якій зазначив, що у Фінляндії існує культура консультацій і залучення місцевих органів влади до участі з боку центрального уряду, що всі громадяни Фінляндії можуть оскаржити рішення місцевої влади – практика, яку слід поширювати по всій Європі.

Згідно з роз'ясненнями Верховного адміністративного суду органи місцевого самоврядування можуть займатися економічною діяльністю тільки тією мірою, якою вона спрямована на задоволення потреб місцевого населення, і не повинні займатися підприємницькою діяльністю лише заради прибутку. Це, звичайно, не унеможливило отримання прибутку від комунальних підприємств, але мета їхньої діяльності має бути спрямована на обслуговування населення комуни. Громадяни Фінляндії повинні бути зареєстрованими в поліції та податкових службах. Вони отримують допомогу від комунальних служб, якщо є постійними жителями відповідної комуни і сплачують комунальні податки.

Місцева влада фінансує свою діяльність з коштів, які формуються за рахунок податків, трансфертів центрального уряду, різноманітних платежів та прибутків з продаж. Місцевий податок на прибуток, який

сплачують мешканці, податок на нерухомість та корпоративний податок становлять майже половину доходів місцевих бюджетів. Кожний орган місцевого самоврядування приймає самостійне рішення щодо ставки податку на прибуток громадян, середній показник по країні – 18 відсотків. Різноманітні платежі та збори становлять приблизно чверть прибутків місцевих бюджетів. Більшість платежів збирається з користувачів послуг на покриття видатків з водо-, енергозабезпечення, вивезення сміття та громадський транспорт.

Сфера соціального забезпечення, охорона здоров'я, а також базова освіта у Фінляндії забезпечуються за рахунок держави, й лише послуги із соціального забезпечення та охорони здоров'я на десять відсотків фінансуються за рахунок споживачів та пацієнтів, а решта – за рахунок держави.

Для гарантування широкого діапазону державних послуг центральний уряд надає місцевій владі належну фінансову допомогу. Система трансфертів з державного бюджету спрямована на фінансове вирівнювання між місцевою владою та забезпечення для громадян рівного доступу до послуг по всій країні.

Значна частина дотацій (14 %) передбачена на управлінські витрати. Якщо влада ініціює якийсь крупний господарський проект, будівництво об'єктів культурного чи спортивного призначення, частину витрат може взяти на себе держава.

Як і у Швеції, у Фінляндії широко застосовують систему фінансового вирівнювання місцевих бюджетів. Найбільші субсидії виплачували найбіднішим муніципалітетам у Лапландії. Державні субсидії на поточні витрати в муніципальному секторі Фінляндії містять:

- загальну державну субсидію, яку виплачують на душу населення;
- державну субсидію на соціальну сферу й охорону здоров'я, яка визначається із розрахунку на душу населення відповідно до вікового поділу його населення;
- державна субсидія на освіту та культуру, яку частково визначають із розрахунку на душу населення, а частково – на кількість учнів і студентів, або ж відповідно до масштабів заходів;
- доповнення до доходів від податків, яке надають як загальну підтримку тим органам місцевого самоврядування, чії власні доходи особливо низькі.

Для розрахунку державних субсидій основою є ймовірний індекс середніх цін або ймовірний індекс середніх доходів, які підтверджуються щорічно.

Державні субсидії органам місцевого самоврядування також залежать від географічного розташування муніципалітету, густоти населення, рівня безробіття, мовного статусу (фінська або шведська мова) та від того, чи розташований орган самоврядування на архіпелазі.

Реформа державних субсидій, запроваджена на початку 1993 р. у Фінляндії, започаткувала нову еру в житті територіальних громад. Якщо за старої системи державні субсидії органам місцевого самоврядування ув'язувалися з місцевими податками, то за нової системи субсидії надають принципово із розрахунку кількості населення та його вікової структури. Незалежно від рівня місцевих видатків і запровадження принципу взаємозалежності під час визначення розміру субсидії надання державних субсидій спонукало місцеві органи самоврядування забезпечувати населення послугами ефективніше й економічніше. У 1996 р. цю реформу було вдосконалено.

Отже, модель місцевого самоврядування у Фінляндії може бути віднесена до *скандинавської*, з огляду на спільні риси еволюційного розвитку (шведський вплив) та особливості функціонування у наш час (регіональна політика). З часу отримання країною незалежності у 1917 р. система місцевого самоврядування не зазнала радикальних змін, а поступово набула сучасних рис. Ця система визнається децентралізованою, базується на численних нормативних актах як внутрішнього, так і міжнародного законодавства, що визначають статус представницьких місцевих органів, їх виконавчих структур, громадських організацій тощо. Зазначимо широке коло питань, віднесених до компетенції органів місцевого самоврядування та активну участь населення у прийнятті рішень. Як і в інших скандинавських державах, зокрема у Швеції, у Фінляндії створена місцева бюджетна система, що базується на наступних принципах: незалежного формування місцевого бюджету, фінансової допомоги, субсидій, фінансового вирівнювання і контролю за видатками.

¹ Центр гуманітарних технологій. Гуманітарные технологии и развитие человека. Экспертно-аналитический портал [сайт] : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gtmarket.ru/news/state/2011/09/07/3330>

² Юссіла О. Від Великого Князівства до сучасної держави: Політична історія Фінляндії від 1809 р. ; пер. з фін. / О. Юссіла, С. Гентіля, Ю. Неваківі. – К.: Унісерв, 2002. – С. 29.

³ Линкола Т. Система местного самоуправления в Финляндии: современные вызовы / Т. Линкола // Бюджет. – 2010. – № 1. – С. 88–92.

⁴ Зайтн Е. В. Автономия Аландских островов: федеральный элемент в конституции унитарного государства / Е. В. Зайтн // Северная Европа. Проблемы истории. – М., 1999. – С. 296–306.

⁵ Могунова М. А. Государственное право Финляндии / М. А. Могунова. – М.: ОАО «Издательский Дом «Городец», 2005. – С. 291.

Резюме

Попко В. В. Правове регулювання організації місцевого самоврядування у Фінляндській Республіці.

Стаття присвячена вивченню особливостей організації місцевого самоврядування в Фінляндії. Розкриваються динаміка реформування в системі самоврядування та причини, що спонукали її; вивчається позитивний досвід розвитку місцевого самоврядування Фінляндії, спрямований на гарантування належного рівня життя населення країни. Зосереджено увагу на про-

цесах автономізації, регіоналізації та децентралізації влади в цій країні. Також приділено увагу повноваженням органів місцевого самоврядування у фінансовій сфері.

Ключові слова: місцеве самоврядування, зібрання представників, муніципалітет, комуна, повноваження, фінансове вирівнювання.

Резюме

Попо В. В. Правовое регулирование организации местного самоуправления в Финляндской Республике.

Статья посвящена изучению особенностей организации местного самоуправления в Финляндии. Раскрываются динамика реформирования в системе самоуправления и причины, которые ее вызвали; изучается положительный опыт развития местного самоуправления Финляндии, направленный на гарантирование достойного уровня жизни населения страны. Сосредоточено внимание на процессах автономизации, регионализации и децентрализации власти в этой стране. Также уделено внимание полномочиям органов местного самоуправления в финансовой сфере.

Ключевые слова: местное самоуправление, собрание представителей, муниципалитет, коммуна, полномочия, финансовое выравнивание.

Summary

Popko V. Legal regulation of the organization of local self-government in Finland.

The article is dedicated to the research on the peculiarities of the organization of local self-government in Finland. The dynamics of the reforms in the local self-government and their reasons are examined; considered is the successful experience of development of local self-government in Finland aimed at the insurance of a decent way of life of the people. The attention is concentrated on the processes of autonomization, regionalization and decentralization of power in this country. The attention is also brought to the powers of authorities of local self-government in the financial area.

Key words: local self-government, representative meeting, municipality, commune, full powers, financial balance.

УДК 346.7:658

Є. А. НОВІКОВ

Євген Андрійович Новіков, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В ЄС ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Побудова конкурентоспроможної економіки у сучасному світі безпосередньо залежить від створення та впровадження нових технологій у всіх галузях економіки. Україна вже протягом десятиліття намагається створити дієвий механізм передачі технологій за допомогою мережі трансферу технологій, як це відбувається в європейських країнах, однак жодна зі спроб не виправдала очікувань. Для вирішення зазначеної проблеми доцільно провести порівняльно-правовий аналіз організації діяльності мереж трансферу технологій України та країн ЄС.

Проблемам створення й функціонування мереж трансферу технологій присвячені наукові дослідження таких вітчизняних науковців, як В. С. Лисенко, С. О. Єгоров, В. Я. Козаченко, Р. В. Ободець, Я. В. Заїка, але окремого дослідження організаційно-правових форм МТТ, що діють в Україні та країнах ЄС, та правових заasad їх функціонування на цей час не здійснювалось, тому обрана тема статті уявляється актуальною й своєчасною.

На сьогодні найяскравішим прикладом чинної європейської мережі є «Європейська мережа підтримки підприємств» (EEN), яка є одним із проектів, створених на базі Рамкової програми ЄС з підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств «COSME», що реалізується Європейською комісією. EEN по праву можна вважати найбільшим у світі бізнес-співтовариством, яке об'єднує організації з різних країн, що займаються підтримкою інтернаціоналізації підприємництва, залучення інвестицій та трансферу технологій у різних країнах світу. Повноправними учасниками мережі є бізнес-асоціації, торговельні палати, відповідні державні установи, бізнес-акселератори, інвестиційні банки, технопарки та наукові інститути. Загалом кількість фахівців, що працюють безпосередньо над реалізацією цілей, поставлених перед EEN, перевищує 4500 осіб.

У рамках цієї мережі функціонує 17 секторальних груп, до складу яких входять від 10 до 60 організацій. Саме на базі вказаних груп відбувається взаємодія між партнерами, здійснюється обмін різноплановою інформацією, готуються спільні заходи та закордонні візити компаній¹.

Водночас кожна країна Європи має певні особливості організації національної мережі трансферу технологій, які, в свою чергу, можуть виступати в якості учасника або представником мережі EEN (точки досту-